ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
มะนาวแป้นดำเนินสะดวก หรือ มะนาวแป้นดำเนิน
ทะเบียนเลขที่ สช 69100290

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มะนาวแป้นดำเนินสะดวก หรือ มะนาวแป้นดำเนิน คำขอเลขที่ 68100379 ทะเบียนเลขที่ สช 69100290 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 7 กรกฎาคม 2568

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. 2569

(นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

๖๐๗/๒๕๖๙

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มะนาวแป้นดำเนินสะดวก หรือ มะนาวแป้นดำเนิน
Manao Pan Damnoen Saduak หรือ Damnoen Saduak Lime หรือ Damnoen Saduak Pan Lime หรือ Manao Pan Damnoen หรือ Damnoen Lime หรือ Damnoen Pan Lime

(1) **เลขที่คำขอ** 68100379 **ทะเบียนเลขที่** สข 69100290

(2) **วันที่ยื่นคำขอ** 7 กรกฎาคม 2568 **วันที่ขึ้นทะเบียน** 7 กรกฎาคม 2568

(3) **ผู้ขอขึ้นทะเบียน** จังหวัดราชบุรี

ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี 70000

(4) **รายการสินค้า** มะนาว และน้ำมะนาว

(5) **คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า**

คำนิยาม

มะนาวแป้นดำเนินสะดวก หรือ มะนาวแป้นดำเนิน หรือ Manao Pan Damnoen Saduak หรือ Damnoen Saduak Lime หรือ Damnoen Saduak Pan Lime หรือ Manao Pan Damnoen หรือ Damnoen Lime หรือ Damnoen Pan Lime หมายถึง มะนาวพันธุ์แป้นที่มีลักษณะผลเป็นทรงกลมแป้น เมื่อวางด้านก้นจะไม่กลิ้ง เปลือกผิวมีกลิ่นหอมติดมือเมื่อคลึงหรือบีบ เรียบมัน ผิวอ่อนนุ่มไม่หนา เปลือกบาง ผลอ่อนสีเขียวเข้ม ผลแก่สีเขียว ผลแก่จัดสีเขียวอ่อน เนื้อสีขาวใส เมล็ดลีบและมีจำนวนน้อย เมื่อนำมาบีบหรือคั้นได้น้ำมะนาวปริมาณมาก สีเหลืองอ่อนขุ่น รสชาติเปรี้ยว ไม่ขม มีกลิ่นหอมมาก ซึ่งมีขอบเขตพื้นที่การผลิตครอบคลุมพื้นที่จังหวัดราชบุรี

ลักษณะของสินค้า

(1) พันธุ์มะนาว พันธุ์แป้น

(2) ลักษณะทางกายภาพ

(2.1) ผลมะนาว

- รูปทรง ผลทรงกลมแป้น เมื่อวางด้านก้นจะไม่กลิ้ง
- เปลือก ผิวเปลือกมีกลิ่นหอมติดมือเมื่อคลึงหรือบีบ ผิวเรียบมัน อ่อนนุ่ม เปลือกบาง ผลอ่อนเปลือกสีเขียวเข้ม ผลแก่สีเขียว และผลแก่จัดเปลือกสีเหลือง
- เนื้อ เนื้อมะนาวสีขาวใส
- เมล็ด เมล็ดมีลักษณะลีบและมีจำนวนน้อย
- น้ำ คั้นแล้วให้น้ำมะนาวมาก สีเหลืองอ่อนขุ่น
- รสชาติ น้ำมะนาวรสชาติเปรี้ยว ไม่ขม
- กลิ่น กลิ่นหอมมาก

(2.2) น้ำมะนาว ลักษณะน้ำสีเหลืองอ่อนขุ่น รสชาติเปรี้ยว กลิ่นหอมมาก

(3) ลักษณะทางเคมี

- ปริมาณกรดซิตริก 5 - 8 กรัมต่อมะนาวสด 100 กรัม
- ความเป็นกรด-ด่าง 2 - 3

กระบวนการผลิต

การปลูก

(1) ใช้กิ่งพันธุ์มะนาวที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีลักษณะแข็งแรง ไม่เป็นโรคหรือมีแมลงศัตรูพืช

(2) การปลูก สามารถแบ่งตามพื้นที่ปลูกได้ 3 แบบ ดังนี้

(2.1) การปลูกแบบยกร่อง สำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง ขุดร่องปลูกระหว่างแปลงเป็นร่องน้ำ สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ ขุดร่องน้ำกว้าง 1.5 เมตร และลึก 1 เมตร หรือตามความเหมาะสม ปลูกกลางร่องแถวเดียว โดยให้พื้นที่หลังร่องกว้าง 6 เมตร หรือตามความเหมาะสม ระยะห่างระหว่างหลุมปลูก 4 เมตร หรือตามความเหมาะสม ขุดหลุมปลูกให้มีขนาดกว้าง ยาว และลึก 50 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม พร้อมรองก้นหลุมด้วยใบไม้ผุ ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก รดน้ำให้ชุ่ม ปล่อยทิ้งไว้รอให้ดินยุบ แล้วจึงนำกิ่งพันธุ์ลงในหลุมปลูก กลบดิน รดน้ำ และควรปักไม้เพื่อประคองกิ่งพันธุ์

(2.2) การปลูกแบบพื้นราบ สำหรับพื้นที่ดอน ขุดหลุมปลูกขนาดกว้าง ยาว ลึก 50 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม ระยะห่างระหว่างหลุมปลูกประมาณ 4 - 6 เมตร หรือตามความเหมาะสม พร้อมรองก้นหลุมด้วยใบไม้ผุ ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก รดน้ำให้ชุ่ม ปล่อยทิ้งไว้รอให้ดินยุบ แล้วจึงนำกิ่งพันธุ์ลงในหลุมปลูก กลบดิน รดน้ำ และควรปักไม้เพื่อประคองกิ่งพันธุ์

(2.3) การปลูกแบบในวงบ่อซีเมนต์ ใช้วงบ่อซีเมนต์ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 80 เซนติเมตร สูง 40 เซนติเมตร ซ้อนกันอย่างน้อย 1 ชั้น หรือตามความเหมาะสม ระยะห่างในการวางวงบ่อซีเมนต์ 3 เมตร หรือตามความเหมาะสม ใส่ดินปลูกลงในวงบ่อซีเมนต์ ขุดหลุมปลูกขนาดกว้าง ยาว 50 เซนติเมตร และลึก 20 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม และรองก้นหลุมด้วยใบไม้ผุ ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ด้านล่างของวงบ่อซีเมนต์หากมีแผ่นรองก้นวงบ่อซีเมนต์ ต้องไม่เชื่อมติดกับวงบ่อซีเมนต์เพื่อให้สามารถระบายน้ำได้ รดน้ำให้ชุ่ม ปล่อยทิ้งไว้รอให้ดินยุบ แล้วจึงนำกิ่งพันธุ์ลงในหลุมปลูก กลบดิน รดน้ำ และควรปักไม้เพื่อประคองกิ่งพันธุ์

การดูแลรักษา

(1) เมื่อไม่มีฝนตก ควรให้น้ำอย่างน้อย 2 วันต่อครั้ง หรือตามความเหมาะสม

(2) ควรใส่ปุ๋ยเคมีระหว่างการปลูก เช่น สูตร 25-7-7 สูตร 24-5-5 สูตร 17-17-17 สูตร 19-19-19 สูตร 12-12-17 หรือ สูตร 21-7-14 เป็นต้น อย่างน้อยทุก 30 วัน หรือตามความเหมาะสม โดยใส่บริเวณทรงพุ่มของต้น ห่างจากโคนต้น 50 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม

(3) ควรมีการตัดแต่งกิ่งอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง หรือตามความเหมาะสม

(4) หากมีวัชพืช ควรกำจัดเป็นประจำโดยการใช้แรงงานคน หรือถ้าใช้สารเคมีต้องมีการเว้นระยะเวลาก่อนเก็บเกี่ยว เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค หรือวิธีการอื่นตามความเหมาะสม

(5) การกำจัดโรคพืชและแมลงศัตรูพืช ควรใช้สารชีวภาพในการกำจัด หรือถ้าใช้สารเคมีต้องมีการเว้นระยะเวลาก่อนเก็บเกี่ยว เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค หรือวิธีการอื่นตามความเหมาะสม

การบังคับออกดอกนอกฤดูกาลผลิต

หากต้องการให้ออกดอก ควรงดการให้น้ำอย่างน้อย 10 - 15 วัน หรือตามความเหมาะสม เพื่อให้ต้นโทรมและใบเหี่ยว จากนั้นใส่ปุ๋ย เช่น สูตร 25-7-7 เป็นต้น หรือตามความเหมาะสม แล้วจึงให้น้ำทุกวัน วันละ 1 รอบ หรือตามความเหมาะสม

การเก็บเกี่ยว

(1) เริ่มไว้ผลหลังจากการปลูกอย่างน้อย 12 เดือน หรือตามความเหมาะสม เพื่อให้ต้นแข็งแรง

(2) เก็บผลผลิตหลังจากออกดอกแล้ว 180 วัน หรือเมื่อผิวเปลือกมีความเรียบและมัน หรือตามความเหมาะสม

การคั้นน้ำมะนาว

(1) เริ่มจากเลือกผลมะนาวที่มีผิวสีเขียวไปจนถึงสีเหลือง ผิวอ่อนนุ่มไม่บวม

(2) หั่นหรือบากผลมะนาวออกเพื่อให้ผลมะนาวมีลักษณะเหมาะกับการคั้น

(3) นำผลมะนาวที่หั่นหรือบากแล้วไปบีบด้วยมือหรือคั้นด้วยเครื่องคั้นน้ำมะนาว

(4) นำน้ำมะนาวที่ได้มาบรรจุในภาชนะที่สะอาด

การเก็บรักษาน้ำมะนาว

แบ่งออกเป็น 2 กรณี

(1) กรณีเก็บรักษาในตู้เย็นที่อุณหภูมิประมาณ 0 - 4 องศาเซลเซียส สามารถเก็บรักษาได้ไม่เกิน 1 เดือน

(2) กรณีเก็บรักษาในตู้แช่แข็งที่อุณหภูมิต่ำกว่า 0 องศาเซลเซียส สามารถเก็บรักษาได้ไม่เกิน 1 ปี

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลาก หรือบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลมะนาวให้ประกอบด้วยคำว่า “มะนาวแป้นดำเนินสะดวก” หรือ “Manao Pan Damnoen Saduak” หรือ “Damnoen Saduak Lime” หรือ “Damnoen Saduak Pan Lime” หรือ “มะนาวแป้นดำเนิน” หรือ “Manao Pan Damnoen” หรือ “Damnoen Lime” หรือ “Damnoen Pan Lime” ส่วนน้ำมะนาวให้ประกอบด้วยคำว่า “น้ำมะนาวแป้นดำเนินสะดวก” หรือ “Nam Manao Pan Damnoen Saduak” หรือ “Damnoen Saduak Lime Juice” หรือ “Damnoen Saduak Pan Lime Juice” หรือ “Nam Manao Pan Damnoen” หรือ “Damnoen Lime Juice” หรือ “Damnoen Pan Lime Juice”

(2) ให้ระบุชื่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการค้า สถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วันที่ผลิต เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ เป็นต้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

(6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคกลางด้านทิศตะวันตก มีพื้นที่ชายแดนติดกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดนสันปันน้ำ มีแม่น้ำแม่กลองเป็นแม่น้ำสายหลัก ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบและราบลุ่ม ทางด้านตะวันออกสองฝั่งแม่น้ำแม่กลอง และช่วงท้ายของแม่น้ำแม่กลอง มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีแม่น้ำไหลผ่าน ส่วนด้านตะวันตกเป็นพื้นที่ภูเขาสูงและเนินลาดจนถึงตอนกลางของจังหวัด สภาพดินบริเวณพื้นที่ราบลุ่มและราบลุ่มต่ำเป็นดินร่วน ดินร่วนปนเหนียวและดินเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงสูง ส่วนบริเวณพื้นที่สูงค่อนข้างเป็นดินทรายหรือดินร่วนปนทราย

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดราชบุรีได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แต่เนื่องจากมีเทือกเขาตะนาวศรีกั้นอยู่ ทำให้พื้นที่ที่ติดเทือกเขามีปริมาณฝนตกน้อย ฝนตกมากที่สุดในเดือนกันยายน และทิ้งช่วงในเดือนกรกฎาคม และสิงหาคม มีอุณหภูมิต่ำสุดวัดได้ 9.8 องศาเซลเซียส สูงสุด 41.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 35 องศาเซลเซียส และมีปริมาณฝนเฉลี่ยทั้งปีไม่น้อยกว่า 1,500 - 2,000 มิลลิเมตร

จากลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศดังกล่าว ทำให้พื้นที่จังหวัดราชบุรีมีดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกมะนาว จากการที่พื้นที่สามารถระบายน้ำได้ดี มีแหล่งน้ำที่เพียงพอ และสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม ทั้งอุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน และความชื้นที่เพียงพอเอื้อต่อการเพาะปลูกและการให้ผลผลิตที่ดีของมะนาว ส่งผลให้มะนาวแป้นดำเนินสะดวกที่ปลูกในพื้นที่ อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอบางแพ อำเภอปากท่อ อำเภอวัดเพลง อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง และอำเภอบ้านคา ของจังหวัดราชบุรี ให้ผลผลิตที่มีคุณภาพสูง เมื่อนำมาบีบหรือคั้นได้น้ำมะนาวปริมาณมาก สีเหลืองอ่อนขุ่น รสชาติเปรี้ยว ไม่ขม มีกลิ่นหอมมาก

ประวัติความเป็นมา

มะนาว เป็นพืชตระกูลส้มที่มีการปลูกและใช้ประโยชน์จากมะนาวมานานหลายร้อยปี โดยในจังหวัดราชบุรี ไม่ปรากฏข้อมูลแน่ชัดว่าเริ่มปลูกมะนาวมาตั้งแต่ปีใด แต่เกษตรกรจังหวัดราชบุรีเริ่มหันมานิยมเพาะปลูกมะนาวมากขึ้นโดยเฉพาะมะนาวสายพันธุ์แป้น ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2533 โดยเริ่มจากเกษตรกรในอำเภอดำเนินสะดวก เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าว เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ปลูกองุ่นประสบปัญหาการขาดทุนจากการแพร่ระบาดของหนอนหนังเหนียว เกษตรกรจึงหาพืชอื่นมาปลูกทดแทน ประกอบกับในช่วงนั้นประเทศไทยประสบภัยแล้ง ทำให้ผลผลิตมะนาวในหลายพื้นที่ลดลงอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีการระบาดของโรคและแมลงที่ทำให้มะนาวบางส่วนเสียหาย การขาดแคลนผลผลิตมะนาวจึงส่งผลให้ราคาในตลาดสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นเหตุการณ์มะนาวขาดตลาด ทำให้เกษตรกรในอำเภอดำเนินสะดวกเห็นถึงโอกาสและหันมาปลูกมะนาวแป้น โดยมะนาวแป้นดังกล่าวได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วจากลักษณะของมะนาวที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น โดยเฉพาะลักษณะผลที่เป็นทรงกลมแป้น เมื่อวางด้านก้นจะไม่กลิ้ง เปลือกผิวมีกลิ่นหอมติดมือเมื่อคลึงหรือบีบ เรียบมัน ผิวอ่อนนุ่มไม่น่วม เปลือกบาง ผลอ่อนสีเขียวเข้ม ผลแก่สีเขียว ผลแก่จัดสีเขียวอ่อน เนื้อสีขาวใส ให้น้ำมาก สีเหลืองอ่อนขุ่น รสชาติเปรี้ยว ไม่ขม มีกลิ่นหอมมาก เมล็ดลีบและมีจำนวนน้อย และเป็นที่รู้จักแพร่หลายในชื่อ “มะนาวแป้นดำเนินสะดวก” หรือ “มะนาวแป้นดำเนิน” ต่อมาเกษตรกรในพื้นที่อำเภออื่นๆ ได้แก่ อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอบางแพ อำเภอปากท่อ อำเภอวัดเพลง อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง และอำเภอบ้านคา ต่างก็หันมาปลูกมะนาวแป้นกันมากขึ้น จนมีชื่อเสียงดังเช่นปัจจุบัน

(7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตการผลิต มะนาวแป้นดำเนินสะดวก หรือมะนาวแป้นดำเนิน ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดราชบุรี รายละเอียดตามแผนที่

(8) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

(1) มะนาวแป้นดำเนินสะดวก หรือมะนาวแป้นดำเนิน ต้องปลูกในขอบเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น

(2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า มะนาวแป้นดำเนินสะดวก หรือมะนาวแป้นดำเนิน รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

(9) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

(1) ให้มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มะนาวแป้นดำเนินสะดวก หรือมะนาวแป้นดำเนิน

(2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มะนาวแป้นดำเนินสะดวก หรือมะนาวแป้นดำเนิน และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์
มะนาวแป้นดำเนินสะดวก หรือ มะนาวแป้นดำเนิน

ขอบเขตพื้นที่การผลิต มะนาวแป้นดำเนินสะดวก หรือ มะนาวแป้นดำเนิน ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดราชบุรี